

לְבַנְיִינָה שֶׁל הַלְבָּה

שיעורי הלכות שבת מפי מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש

מלאכת בונה (5) – דין טלית כפולה והיתר חוט או משיחה

עשה פטור אבל אסור. כלומר שאין זה אסור אלא מדרבנן מדין אהל ארעי.

אמנם, הגמ' בעצמה מציעה פתרון לטלית כפולה - שאם היה כרוך עליה חוט או משיחה מבע"י מותר לנטותה לכתח'.

מה זו טלית כפולה? פירש"י⁶ שהכוונה שפרש את הטלית על משהו כעין כילה על ד' עמודים וראשיה מתכפלים ונופלים לצדדיה, ע"כ. (בימינו, אפשר לדמות זאת לכילה שעושים מעל מיטת תינוק). רש"י מדגיש שמטרת הטלית הכפולה היא להגן מפני השמש, דהיינו שיש עליה בכה"ג שם אהל.

ממשיך רש"י ומסביר שאם יש בה מבע"י חוט או משיחה למשכה וכך היא נפרשת מותר למשכה בשבת דהוי כמוסיף על אהל ארעי ואינו כעושה לכתחילה, במילים אחרות, ההלכה מתייחסת לטלית כפולה שכרוך בה חוט או משיחה מבע"י כאילו היא כבר פרוסה מלכתחילה.

השאלה על איזה מקרה מדובר?

התוס'⁹ נתנו שני פירושים:

א. היתר זה דווקא כשהיה פרוס טפח וכדלעיל (וא"כ יש לשאול מה החידוש).

בארנו בפעמים הקודמות, שעשיית אהל ארעי אסורה מדרבנן ואפילו בלא דפנות, אך דווקא כשהיה נעשה לשם אהל, אבל אם נעשה לשם כבוד, כחופת חתנים וכדו' אין בזה איסור¹. כמו כן ביארנו צד נוסף להיתר והוא כאשר נושאים את האהל-ארעי בידיים².

יתרה מזו, אף באוהל אם היה פרוס טפח מבע"י הוי רק תוספת אהל ארעי ומותר להמשיך את פרישת הגגון בשבת³, וכן הדין בעגלות תינוק כשיש גגון פרוס מבע"י טפח.

בנידון של גגון מתקפל עמדנו על מח' הפוסקים. שהרי מצאנו בגמ' דין כסא טרסקל⁴, היינו כסא מתקפל, שמותר לפתחו בשבת. אמנם יש לו צורת אהל אך לא נעשה לשם אהל, ועוד יש צד לקולא בכסא טרסקל שקאי ועומד (כלומר שמוכן ומיועד לפתיחה, ומבחינה הלכתית חשיב כפתוח כבר מעש"ק), ולכן מותר לפתחו ולסגרו בשבת. השאלה אם אפשר ללמוד מכך גם לגגון מתקפל של עגלה המיועד לשם אהל - יש פוסקים⁵ שהתירו רק אם היה פרוס טפח וכנ"ל, ויש פוסקים שסמכו על דין כסא טרסקל גם למקרה של גגון העגלה והתירו גם בלא טפח פתוח⁶.

דין טלית כפולה

יש דוגמא נוספת לדין זה וחידוש קולא בזה, הגמ' אומרת⁷ שטלית כפולה לא יעשה ואם

¹ מג"א סי' שטו', סקי"ד.

² ע"י חזו"א או"ה סי' נב', ב, אות ז'.

³ ע"פ הגמ' בעירובין קב,א.

⁴ שבת קלח,א.

⁵ חזו"ע שבת ח"ה, עמ' שב'.

⁶ חזו"א נב,ו.

⁷ שם.

⁸ ד"ה "חוט או משיחה".

⁹ ד"ה "כרך".

ומכאן יצאה לו חומרא גבי מטריה עד כדי כך שכתב לגבי מי שפותח מטריה בשבת "חושש אני לו מחטאת". אולם החזו"א כתב שהדבר תמוה שסו"ס אינו אלא לשעה, ולכן סבר החזו"א שכוונת הרי"ף שעושה לזמן ארוך ולכן אם יש בגגה טפח חשיב קבע, אבל אם עושה לזמן קצר הוי רק אהל ארעי. ולכן לפ"ז אפשר להקל בכילה של תינוק גם אם יש בגגה טפח.

לסיכום

העולה מן האמור, גבי כילה שעושים כיום מעל מיטות תינוק, אפשר להתיר באחד משני אופנים:

- א. ההיתר הפשוט הוא להשאיר טפח פרוס בצד מבע"י.
- ב. אפשרות נוספת - כאשר יש שרוכים/רצועות למשוך את הכילה, שאז מבחינה הלכתית מעמדו כעין הדין של כסא טרסקל שמוכן לפתיחה וסגירה, ולמרות שיש כאן וודאי צורת אוהל, יהיה מותר.

ב. שכריכת חוט או משיחה מועלת גם אם לא שייר בה טפח.

כיצד פסק השו"ע

להלכה השו"ע¹⁰ העתיק את לשון הרמב"ם¹¹: "טלית כפולה שהיו עליה חוטין שהיתה תלויה בהם מע"ש, מותר¹² לנטותה ומותר לפרקה".

השו"ע סתם ולא פירש באיזה אופן מועיל דין טלית כפולה – האם כשכבר פרוס טפח מבע"י, או גם בשלא פרוס טפח. ומשמע שסבר שאין לחלק, ואפשר להקל גם במקרה שלא היה פרוס טפח.

המג"א¹³ כתב שמדובר באופן שאחר פריסת הטלית לא יהיה בגגה למעלה רוחב טפח, וגם לא בפחות משלוש סמוך לגגה רוחב טפח, כי אם יש בה רוחב טפח הוי כאוהל קבע ולא מהני חוטין. דהיינו שהמג"א חשש לשיטת הרי"ף שכל שיש בגגה טפח הוי ליה דין של אהל קבע.

אבל יש אחרונים¹⁴ שציידו שדעת הרמב"ם, שהוא מקור הדין, להתיר חוטין אף כאשר יש בגגה טפח. וממילא ה"ה בדעת השו"ע להלכה.

החזו"א¹⁵ כתב שאם עשה את הטלית כפולה לזמן מועט, שעשוי לפרוס לפי שעה ולהסירו, ודאי דהוי אהל ארעי ומותר אע"ג שיש בגגו טפח.

ליתר ביאור: הרי"ף כתב שטלית כפולה היא אהל ארעי משום שאין לה גג טפח, והבין מזה הנוב"י (בשו"ת תניינא סי' ל') שאם יש בגגה טפח חשיב קבע, אף שעושה לזמן קצר,

¹⁰ סי' שטו, ס"י.

¹¹ פכ"ב הכ"ט.

¹² ה. העורך: לכאורה צ"ע, דהנה כתוב בגמ' (קלט,א), וגם הובא בטור ובב"י, שאין מקילין בזה בפני עם הארץ, ולא ראינו שהזכיר מזה כאן בשו"ע או בשאר הפוסקים האחרונים, וצ"ע.

¹³ סקי"ב.

¹⁴ פמ"ג משבצ"ז סק"י, הובא בשעה"צ סקמ"ה.

¹⁵ נב,ד. הובאו דבריו גם בשש"כ פרק כד', הערה נב'.

